

Aanvraag Regio Deal Sierteeltregio

1. Onze regio

De gemeenten rond Aalsmeer, Boskoop en in de Duin- en Bollenstreek vormen samen één gebied: de sierteeltregio (hierna: de regio). Een gebied met 746.000 inwoners en 14 gemeenten. Een veelzijdig landelijk gebied met een uniek sierteeltcluster van bomen-, bollen-, en bloementeelt als economische drager. Tussen de grote steden, zijn wij een sleutelgebied van (inter)nationaal belang. De tulp is door onze regio een internationaal beeldmerk voor Nederland geworden. Vanuit de eeuwenlange historie zijn wij diepgeworteld in en sterk bepalend voor de eigenheid van onze samenlevingen. In onze cultuur, in ons erfgoed en in het recreatief en toeristisch aanbod. Bijvoorbeeld de jaarlijkse bloemencorso's en de Keukenhof. We hebben hierin veel te bieden.

2. De deelnemende partijen

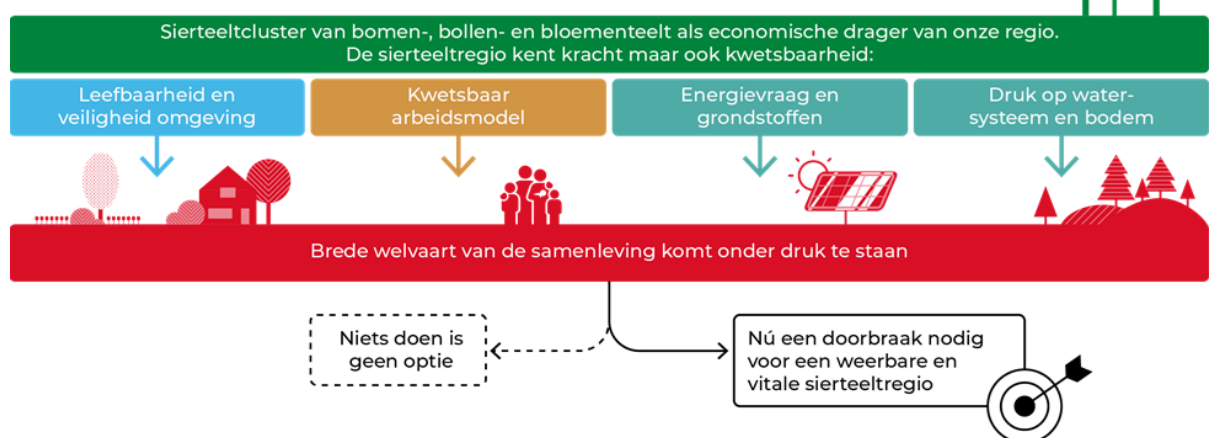
De volgende partijen **dienen de aanvraag in**: Gemeenten: Aalsmeer, Amstelveen, Haarlemmermeer, Kaag en Braassem, Nieuwkoop, Uithoorn, Alphen aan den Rijn, Bodegraven Reeuwijk, Waddinxveen, Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen, Regio Holland Rijnland, Hoogheemraadschap van Rijnland.

De volgende partijen **ondersteunen** de aanvraag:

Provincies: Zuid-Holland en Noord-Holland. Maatschappelijke partners en bedrijfsleven: Greenports Boskoop, Duin & Bollenstreek en Aalsmeer, Yuverta, MBO Rijnland, Nova College, Royal Flora Holland, Vereniging Ondernemingen Alphen aan den Rijn, Rabobank, Greenport WestHolland, Anthos, Stichting Belangenbehartiging Greenport Boskoop, Glastuinbouw Nederland, Keukenhof, Nationaal Park Hollandse Duinen, Unmanned valley, NL Space Campus, Onderzoeksinstituut Delphy, Economic Development Board Alphen, Economic Board Duin- en Bollenstreek, Van Lint Group, LTO Noord, Koninklijke Algemene Vereniging voor Bloembollencultuur (KAVB), Vereniging van Groothandelaren en Bloemkwekerijproducten (VGB), Wageningen University & Research, Centrum Weerbare Sierteelt, VNG team arbeidsmigranten.

3. De regionale opgaven

De huidige situatie en regionale opgaven

De grenzen van de klassieke economische groei zijn bereikt, de leefbaarheid in onze regio's staat onder druk en we hebben een forse uitdaging op het gebied van duurzaamheid en circulariteit. Het sierteeltcluster is nu nog een uniek ecosysteem in ons landelijk gebied, waarin kennis, innovatie, uitgangsmateriaal, veredeling, vermeerdering, verwerking, handel, logistiek en recreatie sterk verweven zijn. Als dit ecosysteem nog verder afbrokkelt en de weg naar de toekomst niet weet te

vinden dan zal het meer en meer druk zetten op de brede welvaart in onze regio in plaats van daar positief aan bij te dragen.

Wij komen zonder krachtige impuls in een neerwaartse spiraal terecht met een **afbrokkelende brede welvaart** in termen van sociaal, ecologisch en economisch kapitaal. Dat zien wij in ruimtelijke botsingen tussen onder andere economische en woonfuncties, risico's op ondermijning, verrommeling van de ruimte, verpauperde locaties waar productie is gestopt en de druk op water en bodem. Het arbeidsmodel is sterk afhankelijk van arbeidsmigranten geworden. Dit geeft spanningen in de lokale gemeenschappen en versterkt leefbaarheids- en veiligheidsproblemen. Jongeren trekken weg uit de sierteelt. De energievraag in de regio is hoog en de doelen van de Kaderrichtlijn Water worden niet gehaald. Het bodemgebruik is bij de open teelten veelal niet duurzaam. De vervanging van veen, als substraat voor de sierteelt conform het veenconvenant, en van klassieke gewasbeschermingsmiddelen heeft een hoge urgentie.

Onderbouwing vanuit de regionale Monitor Brede Welvaart en aanvullende bronnen

De huidige situatie is voor een groot deel in kaart gebracht aan de hand van de regionale Monitor Brede Welvaart. Aanvullend hebben wij ook van andere kwalitatieve bronnen gebruik gemaakt..

Leefbaarheid en veiligheid omgeving

- **Lokale problemen met omgevingskwaliteit.** Een structureel vraagstuk voor de sierteeltregio is de aandacht voor leefbaarheid, sociale cohesie en voorzieningen (Decisio, 2022, *Arbeidsmigranten in provincie Zuid-Holland*).
- **Ondermijning en criminaliteit.** De sierteeltcluster (en daarmee onze regio) is vanwege haar fijnmazige internationale logistiek kwetsbaar voor criminele inmenging (weerbaresierteeltsector.nl). Een groot vraagstuk dat hiermee verband houdt is de omgang met arbeidsmigranten en werkgevers en uitzenders die misstanden veroorzaken, zoals onderbetaling, ondermaatse huisvesting en onveilige werkomstandigheden (SZW, 2020, *Arbeidsmigranten geen tweederangsburgers*).
- **Welzijn en veiligheid.** Voor het thema welzijn geldt dat ongeveer de helft van de gemeenten (fors) beneden gemiddeld scoort op de indicatoren 'tevredenheid met het leven' en 'tevredenheid met vrije tijd' (Monitor Brede Welvaart). Ook voor het thema veiligheid geldt dat de helft scoort (fors) beneden gemiddeld op de indicator 'geregistreerde misdrijven' (Monitor Brede Welvaart). Landelijk zijn het specifiek jongvolwassenen en migranten waarvan de brede welvaart op deze thema's achterblijft (Monitor Brede Welvaart).

Kwetsbaarheid arbeidsmodel

- **Het structurele karakter van het groeiend aantal arbeidsmigranten.** Tot 2030 wordt er voor de regio een blijvende toename van arbeidsmigranten verwacht (Decisio, 2022). Uitdagingen vanwege het structurele karakter van het groeiend aantal arbeidsmigranten zijn een betere beheersing uitzendsector, zicht krijgen op arbeidsmigratie, meer en betere huisvesting van arbeidsmigranten, de gezondheid en welzijn van arbeidsmigranten, een betere handhaving van en toezicht op misstanden en het verbeteren van de positie van arbeidsmigranten (SZW, 2020).
- **Het aantrekken en behouden van voldoende (gekwalficeerde) mensen.** De regio kampt met een structureel tekort aan personeel. Beroepen met essentiële vaardigheden voor de regio, zoals (techniek/machine) installateurs, monteurs en productieplanners kampen met langdurige krapte (UWV, 2022, *Regio in Beeld Holland Rijnland*).
- **Werkloosheid.** Tot slot vraagt ook de werkloosheid (arbeid en vrije tijd) in een aantal gemeenten uit de regio om bijzondere aandacht (Monitor Brede Welvaart).

Energie en duurzaamheid

- **Milieu en biodiversiteit.** Hierop ligt vanuit de Monitor Brede Welvaart de grootste regionale opgave. Bijna alle gemeenten scoren (fors) beneden gemiddeld op de indicatoren 'natuurgebied per inwoner' en 'natuur- en bosgebieden'. Bijna de helft van de gemeenten scoort bovendien (fors) beneden gemiddeld op de indicator 'emissies fijnstof naar lucht' (Monitor Brede Welvaart).
- **Duurzaamheid en circulariteit.** De regio heeft een grote verduurzamingsopgave. De CO₂-emissie van de (glas)tuinbouw nam eerder af en nu weer toe (Wageningen Economic Research, 2022, *CO₂-emissie glastuinbouw in 2021 gestegen*). Het plasticverbruik in de bomen-, bloemen- en bollensector is bovendien enorm en loopt op tot miljoenen kilogrammen per jaar ten behoeve van plastic verpakkingen, potten en transporttrays. In de provincie Zuid-Holland schat men dat er alleen al 14.300.000 kg aan plastic potten worden verbruikt voor de teelt van snijbloemen, vaste planten, potplanten en bomen. Er zijn retoursystemen voor de potten, maar dit is nog van beperkte omvang t.o.v. het totaal. Lang niet al het plastic wordt dus gerecycled (Schuttelaar en partners i.o.v. Provincie Zuid-Holland, 2022, *Circulaire plastics in de tuinbouwsector in provincie Zuid-Holland*).

Druk op watersysteem en bodem

- **Water en bodem.** Voorspellingen laten zien dat de regio te maken krijgt met matige (10-20 cm) tot sterke bodemdaling (40-60 cm) in 2050 bij een scenario waarin het klimaat beperkt verandert. Bodemdaling leidt tot een hoger overstromings- en verziltingsrisico, schade aan infrastructuur (bv. huizen, wegen, riolering) en extra uitstoot van broeikasgassen. In extreme droge jaren krijgt de regio te kampen met een tekort aan oppervlaktewater (klimaat-effectatlas.nl). De kwaliteit van het oppervlakte is niet goed genoeg, KRW-doelen zijn nog niet gehaald (HH Rijnland). Wat ernstige ecologische, economische en maatschappelijke problemen geeft. Kwaliteit en beschikbaarheid drinkwater staat onder druk (Dunea).
- **Verantwoorde veenvervanging en duurzame teeltmethoden.** Het afgraven van veen is schadelijk en leidt tot een hoge CO₂ uitstoot. Veen is een fossiele grondstof en dus niet duurzaam. Veenvervangers (bv. steenwol, compost, houtvezels) fungeren nog niet als voorwaardige teeltsubstraat of kosten veel energie om te produceren (Stichting Innovatie Glastuinbouw Nederland, 2022, *Veenvervangers voor innovatieve teeltsystemen*).

Streefbeeld

We staan als regio op een kruispunt. De regio wil een stevige versnellingsagenda neerzetten en met de Regio Deal de noodzakelijke **doorbraak** maken. Wij maken een sprong naar voren vanuit drie pijlers:

1. **Een weerbare en vitale regio;**
2. **Een toekomstbestendige arbeidsmarkt;**
3. **Een duurzame en circulaire toekomst.**

Wij zetten in op het vergroten van de maatschappelijke bijdrage van het sierteeltcluster door het geven van een forse impuls aan de transitie op verschillende terreinen en een betere inbedding in de samenleving. We vergroten de inzet op het tegengaan van ondermijning en criminaliteit.. Ook maken we de arbeidsmarkt in de regio aantrekkelijker voor huidige en toekomstige generaties met het investeren in een aantrekkelijk en innovatief sierteeltcluster en goede omstandigheden voor arbeidsmigranten. We zetten in op een goed werkende arbeidsmarkt met aantrekkelijke functies passend bij het lokale aanbod. Verbonden aan een innovatief onderwijslandschap en in weerbare en veilige wijken, dorpen en steden in ons landelijke gebied. We werken daarnaast toe naar een duurzame en circulaire toekomst (Nationaal Programma Circulaire Economie) waarin wij ketens sluiten, zelf voorzien in ons water en energie gebruik en water en bodem bepalend zijn voor onze keuzes (KRW en NPLG).

Het streefbeeld c.q. effecten (thema's) op brede welvaart is een regio:

1. waarin mensen zich duurzaam verbonden voelen met de sierteelt (welzijn en samenleving);
2. die een veilige, aantrekkelijke en inclusieve plek is om te werken (veiligheid, arbeid en vrije tijd);
3. die een broeiplaats is voor talent, innovatie en nieuw ondernemerschap (materiële welvaart);
4. die duurzaam en circulair is en een gezonde bodem- en waterhuishouding heeft (milieu).

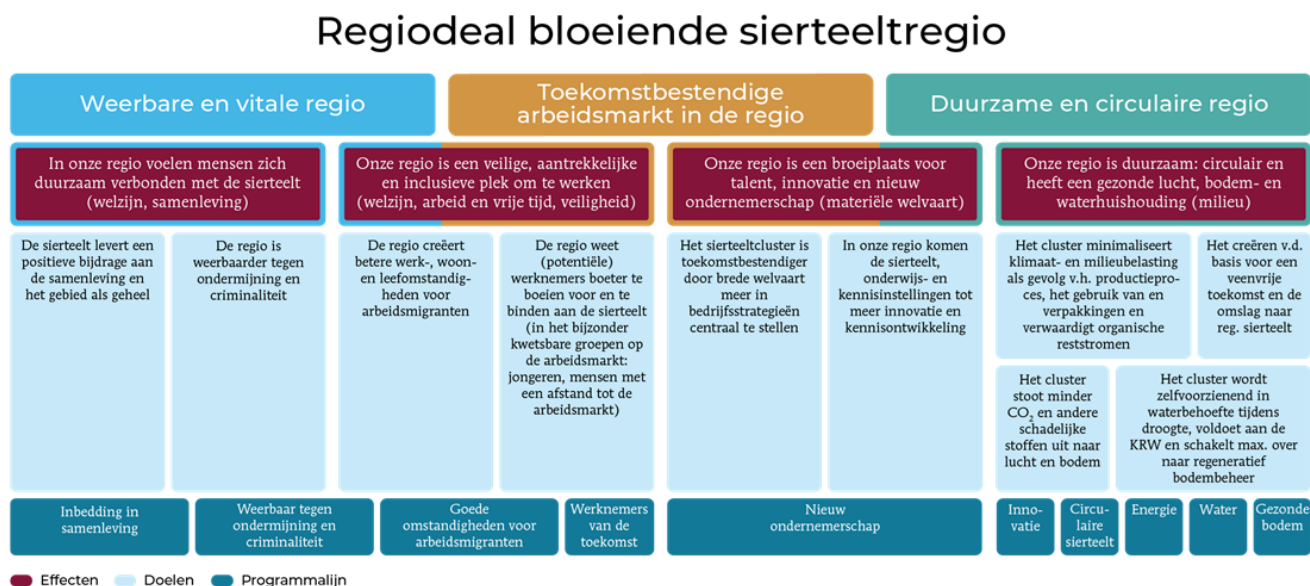
Hiermee beogen wij de komende 10 jaar een positieve ontwikkeling in gang te zetten gericht op vernieuwing en versterking van de Brede Welvaart in de regio.

Instrumenten en fondsen

De inliggende gemeenten, het waterschap en de private partners zetten hun meerjarige middelen, realisatiekracht en juridische instrumenten in. Alle meerjarige financiële bijdragen van deze overheden zijn geborgd in vastgestelde meerjarenbegrotingen. De greenport-structuren, middelen en afspraken worden benut voor het binden van regionale partijen en het maatschappelijk middenveld. Beschikbare Rijksmiddelen op landelijke programma's, zoals NPLG, zijn niet opgevoerd als eigen middelen. De Regiodeal moet extra versnelling op de Rijksprogramma's bewerkstelligen.

4. De aanpak

Bijdrage aanpak aan verbetering brede welvaart: nu en in de toekomst (doelen)

Wij werken de aanvraag voor de Regiodeal uit aan de hand van de methodiek 'opgavegericht programmeren'. Met deze methodiek zorgen we voor een samenhangende aanpak die voor alle deelnemers helder maakt waar de samenwerkende partijen in de Regiodeal aan werken, waarom ze dat doen, waar dat aan bijdraagt, waar samenhang is en waar synergie te behalen is. Bij de opgavegerichte programmering vertrekken wij vanuit het geselecteerde streefbeeld en de ambitie die de regio heeft om de Brede Welvaart in het gebied te versterken en de opgaven waarop de regio met de Regio Deal wil inzetten. Per opgave maken we een concrete vertaling naar de effecten (doelen) die de regio beoogt, wat daarvoor (aan projecten) gerealiseerd moet worden (resultaten) én wat de onderlinge samenhang is. Deze aanvraag vatten we samen in een opgaveboom die we hieronder weergeven.

Samenhangende onderdelen aanpak (programma's en projecten)

Met de Regio Deal willen we met een krachtige nieuwe coalitie van ondernemers, onderwijs, overheden, inwoners, maatschappelijk middenveld en het Rijk een doorbraak realiseren naar een weerbare en vitale landelijke regio (pijler 1), met een toekomstbestendige arbeidsmarkt (pijler 2) en een duurzame en circulaire regio (pijler 3) als drager onder de brede welvaart voor onze mensen. Binnen de drie pijlers, die onderling met elkaar samenhangen, onderscheiden wij programmalijnen en daarbinnen kansrijke projecten die veelbelovend en vernieuwend zijn. Hiervoor hebben wij publiek-private steun en cofinanciering georganiseerd.

Pijler 1: Een weerbare en vitale regio

Programmalijn 1: Weerbaar tegen ondermijning en criminaliteit

Opgave: De sterke exportpositie, grote hoeveelheid lokale ondernemers en efficiënte internationale logistiek maakt dat het sierteeltcluster kwetsbaar is voor ondermijning en criminaliteit. Binnen deze programmalijn leggen we de focus op preventie. Voorkomen is namelijk beter dan genezen. De reeds genomen initiatieven intensiveren we en schalen we verder op om weerbaarder te kunnen zijn.

Kerndoel: De regio is weerbaarder tegen ondermijning en criminaliteit.

Voorbeeldproject: project weerbare sierteelt

Beoogd resultaat: opschaling en intensivering van het samenwerkingsproject Weerbare Sierteelt naar de gehele regio, met nauwere betrokkenheid van andere partijen uit de regio, zoals exporteurs en transport. Intensivering aanpak uitbuiting. Project verrommeling productiegebieden.

Programmalijn 2: Goede omstandigheden voor arbeidsmigranten

Opgave: In de regio speelt het vraagstuk van arbeidsmigranten prominent. In deze programmalijn leggen wij de focus op menswaardigheid, leefbaarheid en veiligheid. Wij bestrijden uitbuiting. En leggen wij nadrukkelijk de verbinding met pijler 2 (een toekomstbestendige arbeidsmarkt) waarin wij inzetten op een aantrekkelijke arbeidsmarkt en robotisering, waardoor de behoefte aan laagwaardige arbeid op de middellange termijn gereduceerd wordt en de behoefte aan hoogwaardige wordt gestimuleerd. **Kerndoel:** De regio creëert betere werk-, woon- en leefomstandigheden voor arbeidsmigranten.

Voorbeeldproject: project verbetering huisvesting en sociale omstandigheden

Beoogde resultaten:

- sluitende inventarisatie en realisatie van benodigde huisvesting voor arbeidsmigranten, die voldoet aan de meest recente regelgeving en het keurmerk voor huisvesting (SNF);
- sluitende realisatie van gerichte acties om de duurzame inzetbaarheid van arbeidsmigranten te verbeteren, denk aan voorlichting, sociale begeleiding en creëren van activiteiten buiten werktijd.

*Andere projecten die we in beeld hebben zijn gericht op **versterking van de capaciteit om misstanden met arbeidsmigranten aan te pakken, sluitende handhaving van misstanden met arbeidsmigranten en versterkte regionale samenwerking** zodat er in de hele regio dezelfde eisen gesteld worden aan huisvesting en integratie.*

Programmalijn 3: Inbedding in de samenleving

Opgave: De sierteelt is de trots van de regio. Verbinding met de lokale samenlevingen is van levensbelang. Dagelijkse zichtbare en voelbare verbinding gaat niet vanzelf en willen we binnen deze programmalijn opbouwen, vernieuwen en duurzaam in stand houden. **Kerndoel:** De sierteelt levert een positieve bijdrage aan de samenleving en het gebied als geheel.

Voorbeeldproject: project groen in eigen stad en dorp

Beoogde resultaten:

- verbreding van het bestaande programma Groene en Gezonde Stad dat gericht is op radicale vergroening en verduurzaming van dorpen en steden (en productiegebieden) in en buiten de regio
- kennisontwikkeling en implementatie over de ecologische en sociaal maatschappelijke meerwaarde en mogelijkheden van groen in dorp en stad.

*Andere projecten die we in beeld hebben zijn gericht op het maken van **een zichtbaar verhaal** van de sierteelt naar eigen inwoners, **meer samenhang in het toeristisch aanbod** door historie te verbinden met moderne technologieën en **een duurzamer toeristisch concept** met een betere balans tussen inwoners en toerisme in de regio.*

Pijler 2: Een toekomstbestendige arbeidsmarkt

Programmalijn 1: Werknemers van de toekomst

Opgave: Het is van groot belang dat de regio over goede en gemotiveerde medewerkers beschikt. Daarvoor zijn inspanningen nodig om te zorgen voor een aantrekkelijke werk-, woon- en leefomgeving en ontwikkelmogelijkheden. Daarom werken we binnen deze programmalijn aan een regionaal ecosysteem van samenwerkende partijen die zorgen voor het duurzaam organiseren van Leven Lang Ontwikkelen (LLO). Deze programmalijn is gericht op het boeien en binden van scholieren, studenten, zij-instromers en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. **Kerndoel:** De regio weet (potentiële) werknemers beter te boeien voor en te binden aan de sierteelt (in het bijzonder jongeren, zij-instromers en mensen met een afstand tot arbeidsmarkt).

Voorbeeldproject: project Leven Lang Ontwikkelen (LLO)

Beoogd resultaat: LLO-instrumentarium en flexibel maatwerkonderwijs waarmee werknemers en werkzoekenden ook innovatieve aanpakken t.b.v. de verduurzaming van het sierteeltcluster toe kunnen passen en uit kunnen voeren.

*Andere projecten die we in beeld hebben zijn gericht op het komen tot **een geactualiseerd, contextrijk en vraaggericht aanbod** van groene (teelt), grijze (logistiek) blauwe (water) en techniekopleidingen en **een vernieuwde versterkte en vraaggerichte Human Capital Aanpak** vanuit het bedrijfsleven georiënteerd.*

Programmalijn 2: Innovatie

Opgave: De regio wil een broeiplaats voor (jong) talent en kennisontwikkeling en kennisdeling zijn en als broeiplaats voor de wetenschap fungeren. Om het innovatiepotentieel van de regio optimaal te benutten, is een goede aansluiting nodig op onderwijs en onderzoek. Niet alleen onderzoek en onderwijs gericht op de 'groene' sector, maar ook op technologie, data, logistiek en marketing. In deze programmalijn leggen we nadrukkelijk de verbinding met pijler 3 (Een duurzame en circulaire regio). **Kerndoel:** In onze regio komen de sierteelt, onderwijs- en kennisinstellingen tot meer innovatie en kennisontwikkeling.

Voorbeeldprojecten:

Project robotisering en dronetechniek

Beoogd resultaat: een verhoogde robotiseringsgraad en toenemend gebruik van nieuwe technieken zoals drones (Unmanned Valley), door huidige projecten met o.a. Robohouse van de TU Delft op te schalen en nieuwe stappen te nemen in de ontwikkeling en implementatie van robots in de sierteelt.

Project 'Remote Sensing voor Sierteelt'

Beoogd resultaat: het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw aanzienlijk verminderen, door opschaling van het project 'Remote Sensing voor Sierteelt' van Greenport Duin- en Bollensreek met Unmanned Valley en PATS (insectenvangers) in Boskoop.

*Ander project die we in beeld hebben is gericht op een **toekomstbestendig en actief consortium** tussen onderwijs- en onderzoeksinstellingen op PO, VO, MBO, HBO en universitair niveau, ondernemers en overheid.*

Programmalijn 3: Nieuw ondernemerschap

Opgave: Wij willen dat de regio een aantrekkelijk werkgever is voor nieuwe en huidige werknemers in de regio. Dit vraagt om ondersteuning voor tuinbouwbedrijven in het maken van strategische keuzes en het concreet vertalen van deze keuzes naar toekomstbestendige bedrijfsmodellen. **Kerndoel:** Het sierteeltcluster is toekomstbestendiger door brede welvaart meer in bedrijfsstrategieën centraal te stellen.

Voorbeeldproject: project leiderschap in de sierteelt (coaching)

Beoogde resultaat: een leiderschapsprogramma met toonaangevende instituten als Nyenrode, Erasmus Universiteit en WUR op het gebied van verbinding met de samenleving, toekomstbestendige arbeidsmarkt en duurzaamheid en circulariteit.

*Andere projecten die we in beeld hebben zijn gericht op **vergroten van het circulaire denken** van ondernemers en **begeleiding en training van leiderschap** op het gebied van bedrijfsopvolging.*

Pijler 3: Een duurzame en circulaire regio

Programmalijn 1: Energie

Opgave: De energievraag in de regio is groter dan het aanbod en dat vraagt andere oplossingen. Het verminderen van de energievraag, het regionaal creëren van een eigen energienetten en het opwekken van duurzame energie wordt daarom nog belangrijker. De inzet van geothermie willen wij binnen deze programmalijn verder ontwikkelen, evenals het verkennen van nieuwe technologieën voor een maximaal rendement van de opgewekte energie. **Kerndoel:** Het sierteeltcluster verbruikt minder energie en stoot minder CO2 en andere schadelijke stoffen uit naar lucht en bodem.

Voorbeeldproject: project smart grid

Beoogd resultaat: een smart grid dat fors bijdraagt aan het verminderen van netcongestie.

*Andere projecten die we in beeld hebben zijn gericht op **geothermie, warmtenetten op gebiedsniveau, CO2-vastlegging en logistieke hubs**.*

Programmalijn 2: Water

Opgave: De druk op het bodem- en watergebruik in de regio is fors. Er is sprake van bodemdaling, verdroging, verzilting, een toename van CO2-emissies, bodemverdichting en een afname van organische stof en biodiversiteit in bodems. Hogere temperaturen zorgen voor een snellere veenafbraak en sterker uitzakkende grondwaterstanden. De kwaliteit van het oppervlaktewater is onder de normen (KRW). Deze programmalijn is daarom gericht op het fors verminderen van de druk op bodem en water en het ingrijpend verbeteren van de kwaliteit.

Kerndoel: Het sierteeltcluster wordt meer zelfvoorzienend in haar waterbehoefte. De regio gaat voldoen aan de KRW. Vergroot de ruimte voor opvang van pieken in de neerslag en vergroot de biodiversiteit in het sierteeltgebied en het daarin aanwezige water. De drinkwaterwinning wordt veilig gesteld.

Voorbeeldproject: project (ondergrondse) wateropslag

Beoogd resultaat: grootschaligere (deels ondergrondse) wateropslagfaciliteiten voor kasdak- en containerveldwater en drainagesystemen waarmee een circulaire schoonwatervoorziening ontstaat in de greenport Boskoop.

*Andere projecten die we in beeld hebben zijn gericht op, **verbetering van de waterkwaliteit (HH Rijnland), veiligstellen drinkwater (Dunea), en projecten ter verbetering van de biodiversiteit.***

Programmalijn 3: Gezonde bodem

Opgave: Voor een toekomstbestendige regio is nodig dat wij bodem- en watersturend werken. In dit programma zetten we in op duurzaam bodemgebruik (dus alternatieven voor veen), regeneratieve sierteelt en geven we een impuls aan veredeling in de sierteelt. **Kerdoel:** Het creëren van de basis voor een veenvrije toekomst en de omslag naar regeneratieve sierteelt.

Voorbeeldproject: project veenvervanging

Beoogd resultaat: versnelling van (kennis van) circulaire verwerkingsmethoden van o.a. bermgras (Biochar), mest en Miscanthus ten behoeve van veenvervanging. We sluiten aan bij lopende projecten zoals ook 'Closing the Circle'.

*Andere projecten die we in beeld hebben zijn gericht op **regeneratieve landbouw, vermindering en verandering van gewasbeschermingsmiddelen**.*

Programmalijn 4: Circulaire sierteelt

Opgave: Wij willen in onze regio voluit bijdragen aan een circulair Nederland. In lijn met het Nationaal Programma Circulaire Economie NPCE en Circulair Zuid-Holland willen wij binnen deze programmalijn lopende projecten intensiveren en nieuwe initiatieven nemen om duurzamer te werken en circulaire ketens te creëren. **Kerdoel:** Het sierteeltcluster minimaliseert klimaat- en milieubelasting als gevolg van het productieproces, het gebruik van verpakkingen en verwaardigt organische reststromen (o.a. GFT).

Voorbeeldproject: project plastics en verpakking

Beoogd resultaat: opschaling en versnelling van de al ingezette (keten)aanpak om plastics en verpakkingen te verminderen, vervangen en te hergebruiken gericht op een volledig circulaire keten.

*Andere projecten die we in beeld hebben zijn de **verbinding, versnelling en vergroting van circulaire waardeketens** rondom natuurlijke reststromen zoals bermmaaisel die van afvalstof tot grondstof verwerkt kunnen worden, en de **opschaling van living labs**. Denk aan het living lab Waddinxveen waarin met bedrijven, inwoners, overheid en wetenschap wordt gewerkt aan een circulaire keten van organische bio-based groene reststromen en het living lab B7 waarin met boeren, bewoners, bezoekers en beleidsmakers wordt gewerkt aan een betere biodiversiteit in de Duin- en Bollenstreek.*

Verwachte bijdrage Rijk (niet financieel)

Van vijf beleidsdepartementen verwachten wij inhoudelijke ondersteuning: I&W, LNV, SZW, J&V en BZK. Ook om te bezien waar wet- en regelgeving effectiever ingezet kan worden. Tevens verwachten wij van hun koppelingen met de relevante nationale beleidsagenda's.

Hoe de aanpak bijdraagt aan brede landelijke opgaven

Onze aanpak draagt bij aan een breed pallet aan landelijke opgaven, denk aan:

Pijler 1: Een weerbare en vitale regio

- Bescherming arbeidsmigranten (Interdepartementale Project Arbeidsmigranten – Aanjaagteam bescherming arbeidsmigranten, Commissie Roemer)

- Tegengaan van ondermijning en criminaliteit in buitengebied en glastuinbouw (Aanpak georganiseerde ondermijnende criminaliteit; Actieprogramma Veilig Ondernemen; Programma weerbare sierteelt)

Pijler 2: Een toekomstbestendige arbeidsmarkt in de regio

- Aantrekkelijke functies, zowel high tech als voor kwetsbare groepen (Breed Offensief – werken met een arbeidsbeperking, Aanpak Jeugdwerkloosheid) voor de lokale werkzoekenden
- Versterken innovatiekracht (Proeftuin Precisielandbouw)
- Het bevorderen van de aansluiting van het MBO op de arbeidsmarkt (Werkagenda MBO ‘Samen werken aan talent’ ministerie van OCW)

Pijler 3: Een duurzame en circulaire regio

- Het verminderen van grondstoffengebruik en het creëren van substituten van grondstoffen (Nationaal Programma Circulaire Economie)
- Verminderen inzet gewasbeschermingsmiddelen (Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030, Nationaal Actieplan Duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen 2022 t/m 2025)
- Verminderen druk op het drinkwatersysteem door (meer) zelfvoorzienend zijn in watervoorziening (Actieplan Leveringszekerheid Drinkwater)
- Verbeteren van de waterkwaliteit volgens de KRW normen (Delta-aanpak Waterkwaliteit)
- Energiebesparing, duurzame energie en minder CO2 uitstoot (Kas als Energiebron)
- Stimuleren veenvervanging (Convenant over verlagen milieu impact potgrond en substraten)
- Stimuleren duurzame teeltmethoden (Programma Onderzoek en Innovatie Bloembollen 2022-2027)

Hoe de aanpak tot resultaat leidt in 2024-2026 en daarna

Wij realiseren resultaten en de borging daarvan via programma's en projecten (zie samenhangende onderdelen aanpak). Door 'opgave gestuurd programmeren' als middel te gebruiken, maken wij duidelijk hoe de aanpak tot resultaat leidt en we deze kunnen vertalen naar activiteiten. Hierdoor borgen wij dat de aanpak tot zichtbare en meetbare resultaten leidt in 2024-2026 en daarna.

Doelgroep

- Effect van de Regio Deal: inwoners en ondernemers in de regio.
- Pijler 1 (een weerbare en vitale regio): ondernemers, werknemers, (belangenorganisaties van) arbeidsmigranten en bezoekers van de regio.
- Pijler 2 (een toekomstbestendige arbeidsmarkt in de regio): ondernemers, onderwijsinstellingen, studenten, werknemers en werkzoekenden (o.a. mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt).
- Pijler 3 (een duurzame en circulaire regio): ondernemers, onderwijsinstellingen en inwoners.

5. Financiën

Gevraagde financiële bijdrage

Voor de planperiode (najaar) 2024 – (najaar) 2027 van deze Regio Deal wordt door de regio zelf ca. € 20 miljoen vrijgemaakt (in euro's en in kind). Echter, volledige opschaling en intensivering van de programmalijnen in de gehele regio lukt niet zonder aanvullende Rijksmiddelen. De landelijke en regionale doelen en resultaten worden dan niet of onvoldoende gehaald. Daarom vraagt de regio eenzelfde bedrag aan cofinanciering voor de planperiode van deze Regio Deal. De aanvullende middelen worden ingezet voor een sneller en hoger doelbereik én voor de versterking en borging van de inzet in de programma- of projectloopduur die de Regio Deal periode overschrijdt. De cofinancieringsvraag aan het Rijk is een inschatting van het volume van de programmalijnen, gebaseerd op bestaande projecten.

Toezeggingen gelijke publieke en/of private financieringen of bijdragen

In voornoemde inzet van de regio zijn private bijdragen verwerkt.

Borging opgezette plannen na afmaken Regio Deal

Deelnemers aan de regiodeal borgen hun bijdragen in meerjarenbegrotingen (of in kind). In de governance (6. Organisatie) borgen wij sturen, realisatiekracht en resultaat.

Doelmatigheid besteding van middelen

Te besteden middelen worden via de stuurgroep begroot, ingezet en verantwoord (conform de verslagleggingsregels van de deelnemende gemeenten) en via de stuurgroep aan het Rijk en de deelnemende partijen aangeboden. Er wordt een externe accountant ingezet om de rechtmatigheid te toetsen. Na het eerste begrotingsjaar en nadien om de twee jaar vindt een extern doelmatigheidsonderzoek plaats met betrokkenheid van de samenleving. De stuurgroep deelt het accountantsverslag en de doelmatigheidsonderzoeken met het Rijk en de deelnemende partijen.

6. Organisatie

Organisatie en sturing

De **doorbraakcoalitie** pakt het stuur van de transitie. Inzet is een duurzame en structurele samenwerking die aangegaan wordt voor 10 jaar, dus ook na afloop van deze Regio Deal. Vanuit de Greenportbesturen en de inliggende gemeenten wordt een **permanente stuurgroep** gevormd van vier bestuurders, twee vertegenwoordigers vanuit de sierteelt en twee van de onderwijsinstellingen. Er wordt een **programmabureau** ingericht en een **externe adviesraad**. De organisatie en sturing laten we per pijler organisch groeien en willen we samen met maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven vormgeven. Deze keuze maken we, omdat de karakteristieken van de sierteelt per pijler anders zijn en daardoor andere accenten worden gelegd.

Project: Campus

De samenwerking krijgt inhoudelijk vorm in een **campus** naar de gehele regio, een plaats voor leren, werken en innoveren. Dit is een structurele community, zowel fysiek als virtueel, waarin ondernemers en medewerkers van bedrijven, kennisinstellingen en overheden met elkaar samenwerken..

Steun en betrokkenheid vanuit de regio en inspanning na afloop Regio Deal

De inspanning, steun en betrokkenheid van alle deelnemers aan de Regio Deal leggen we vast in een convenant met een looptijd van 10 jaar. Hiermee borgen we dat de partijen in de regio zich ook na afloop van de Regio Deal blijven inspannen. Vanuit de stuurgroep en de campus worden in de programma's en projecten de inwoners, ondernemers en deelnemende partijen aan het stuur gezet. Via de reguliere bestuurlijke lijnen worden de raden, staten en achterbannen betrokken gehouden.